'Yeni hakikat'in izinde

İKİNCİ Dünya Savaşı sonrasında her şey ekonomi, politika, kentler, sanat ve edebiyat yeniden kurulurken bu dönemi anlamaya çalışanlar ister istemez 1945 öncesini ve sonrasını karşılaştırmaya girişmiş, yeni dünyayı eskisine bakarak anlatmaya uğraşmış ve oluşturulan biçemin inceliklerini kavramaya çabalamıştı. Ingeborg Bachmann, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından özellikle Almanca konuşulan coğrafyadaki edebiyat, şiir ve sanat çözümlemeleriyle dikkat çekti ve **Frankfurt Dersleri** başlığı altında toplanan seminerlerinde, yazarların ve şairlerin "yeni hakikatteki payını" sorguladı, yeni dil ve üslubun, yeni bir ruhla oluşturulabileceğini anlattı.

Ingeborg Bachmann

'BEN', DİL VE ÜSLUP

Bachmann, edebiyatta yazarın rolüne ve sorumluluğuna yoğunlaşırken üzerinde uzun yıllar çalıştığı Wittgenstein'dan hareketle dilin doğasına ve sınırlarına dair belirlemeler yapmakla kalmıyor, "Ben"e ve isim sorunsalına, kitabın ilk kez okurla buluştuğu 1960'a kadar fazla ilgilenilmeyen ütopya konusuna yöneliyor. Bachmann, "yeni hakikat" bağlamında söz konusu ana başlıkların altını, edebî eserlerden örneklerle ve bunlara ilişkin yorumlarla doldururken yazarların hayatına, üsluplarına ve metinlerindeki göndermelere dair merakı ve bundan sonra şekillenen araştırmaları analiz ediyor. Oradan da dile, yaratım sürecine ve estetik yargılara varıyor.

SORULAR VE YANITLAR

Bachmann'ın yanıt aradığı ve daha evvel onlara verilen tehlikeli cevapları gündeme getirdiği iki soru, seminerlerinin önemli bir bölümünü oluşturuyor: "Sanat değiştirir mi?" ve "Değişiklik yapmak isteyen yazarın sınırları nerededir?" Bu sorular ve yanıtlar, aslında 1945 sonrasında edebiyatta şekillenen "yeni hakikati" yansıtıyor. Elbette yazarın irdelediği başka meseleler de var. Mesela olan ve yazının arkasına gizlenen "Ben." Bachmann, metnin dışındaki ve içindeki "Ben"i ele alırken Dostoyevski'ye, Tolstoy'a, Gide'e, Svevo'ya, Proust'a, Jahnn'a ve Beckett'e değinip şöyle diyor: "Nerede konuşursa orada yaşaması, 'Ben'in mucizesi; ölemez- ister mahvolsun ister kuşkular içinde olsun, ister güvenilmez ve sakat olsun- bu savunmasız 'Ben.' Ona kimse inanmazsa kendisi bile kendisine inanmazsa da inanılmalı ona, o da kendine inanmalı, işin içine girer girmez, sözü alır almaz, tek tip konuşanların korosundan, suskun insanların topluluğundan kopar kopmaz inanmalı ona, kim olursa olsun, ne olursa olsun. O, bugün ve her zaman, insan sesinin yerini alarak zafere ulaşacak." Yayımlandığı dönemden itibaren kült bir metin diye nitelenen Frankfurt Dersleri'nde Bachmann, bir edebiyat eleştirisine ve çözümlemesine girişip "yeni hakikate" dair belirlemeler yapıyor. **Derya ÇAKIR**

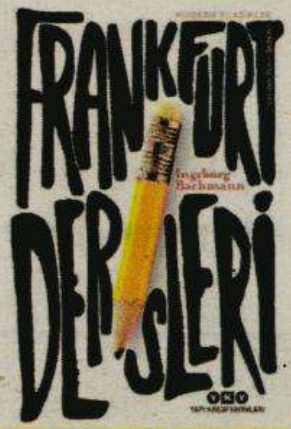

Sayfa Sayısı **104** | Baskı Yılı **2021**

Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları